

אורטל
21.09.2022
כ"ה באלול תשפ"ב

ביד הלשון

אורי הייטנר לקסיקון תשפ"ב

אובדן הריבונות – התיאור הממצה של מה שקרה בנגב ובגליל בשנים האחרונות.

אומיקרון – הזן הדרום אפריקאי של הקורונה, שהביא לגל החמישי. מתאפיין בהדבקה רבה ומהירה יותר מקודמיו, אך בפגיעה פחות אלימה.

אחריו – סיסמת הבחירות של המחנה הממלכתי. פרפראזה על קריאת המנהיגות הפיקודית בצה"ל: אחריי! סיסמה שמציבה במרכזה את עברו של בני גנץ כרמטכ"ל לשעבר.

איילת מתמסרת – התבטאות סקסיסטית גסה של נתניהו נגד איילת שקד.

איש איש לנפשו – תיאור ביקורתי על מדיניות הממשלה בגל האומיקרון; הממשלה החליטה לא להיאבק עוד בקורונה, אלא להתמקד אך ורק בחיסונים, כך שמי שמתחסן מגן על עצמו ומי שלא מתחסן, זו הבעיה שלו.

אלוהי המוסר – היחידים שמותר להם לעשות "נו נו נו" לאתי כריף.

אלימות המתנחלים – קמפיין אירופי, בסיוע גורמי שמאל קיצוני בישראל, שנועד להכפיש את חצי מיליון תושבי יו"ש היהודים, באמצעות הצגת אלימות, חמורה כשלעצמה, של שולי השוליים מתוכם כמייצגת את הכלל. השר לביטחון פנים עומר בר לב השתמש בביטוי המכוער הזה בשיחה עם עמיתיו בארה"ב.

אנחנו – סמל המהפך התרבותי שבמהפך הפוליטי וסיום שלטונו של נתניהו, הוא מעבר מלשון "אני" ללשון "אנחנו".

אנשים.ות – דוגמית למעשים המגונים בשפה העברית, מתוך טרלול פסאודו-פמיניסטי א-לה מרב מיכאלי.

אנטיגן – בדיקת קורונה מהירה. יעילותה ואמינותה נמוכה מבדיקת פי.סי.אר., אך היתרון שלה הוא המהירות והזמינות, והיא תקפה לתו ירוק.

אסטה לה ויסטה, בייבי – במילותיו אלו של שוורצנגר מתוך הסרט "שליחות קטלנית 2", שפירושו – עד הפעם הבאה, נפרד ראש ממשלת בריטניה שהתפטר, בוריס ג'ונסון, מהפרלמנט הבריטי.

אקמו – מכשיר לב-ריאה, אליו חוברו החולים הקשים ביותר בקורונה.

ביביבא – מיניבוס הבחירות שעמו נתניהו עובר ברחבי הארץ במסע הבחירות, כשהוא ניצב מאחורי זכוכית משוריינת.

ביביטיבי – האופוזיציה למדינה, שהצביעה נגד האינטרס הלאומי המובהק, כמו בחוק האזרחות ובחוק יו"ש.

גא"פ – ארגון הג'יהאד האיסלמי הפלשתינאי, שמבצע "עלות השחר" התמקד בו.

גל הלא-מחוסנים – הגל הרביעי של הקורונה.

גל חמישי – גל האומיקרון, החמישי בגלי הקורונה, שתקף אותנו השנה.

גשר לונדון נפל – הקוד של הפרוטוקול הבריטי המנחה כיצד לפעול מרגע מותה של המלכה ועד הלווייתה, בחלוף עשרה ימים.

דאעש – שני פיגועים רצחניים שבוצעו בידי ערבים ישראלים המשתייכים לדאעש, החזירו לתודעה את הארגון, שלפני כשנתיים-שלוש סיפרו לנו שהוא התפורר.

דגל כוזב – דגל כוזב הוא כינוי למבצע חשאי שמטרתו להשיג מטרות צבאיות, פוליטיות, כלכליות או אידאולוגיות, באמצעות הסוואת הגורמים העומדים מאחוריו, והטלת האחריות לתכנונו ולביצועו על גורם אחר.

רוסיה עשתה זאת באמצעות ביום תקיפות של אוקראינה, כדי לתרץ את פלישתה אליה.

די! די! די! – צרחות של רינה מצליח, שאיבדה עשתונות בהנחיית הפאנל ב"פגוש את העיתונות".

דירה בהנחה – תכנית של משרד השיכון להוזלת מחירי הדירות, באמצעות הגרלות על דירות במחיר מוזל.

הדבקה – מילה מרכזית בחיינו מתחילת הקורונה, והשנה כיכבה גם בפרשת הריגול המשטרתי, בנוגע להדבקה של הטלפון החכם בתוכנת פגסוס.

הדבקה המונית – טענה כלפי הממשלה, שלא הטילה מגבלות בגל החמישי, שמדיניותה היא להביא להדבקה המונית. הממשלה הכחישה את הטענה.

המלכה – מלכת בריטניה, כפי שכונתה בכותרות העיתונים למחרת מותה, כאילו הייתה המלכה שלנו, או כאילו המנדט הבריטי לא תם.

הנחתום מעיד על גיסתו – משחק מילים שדרכו תקף נתניהו את יאיר לפיד, שמינה את גיסתו לחברה בהנהלה הציונית, באמצעות שיבוש קל של הביטוי "אין הנחתום (=האופה) מעיד על עיסתו".

הניסוי נכשל – לאחר הצבעת ח"כ גנאים, יחד עם האופוזיציה, נגד חוק יו"ש, צעק ח"כ ניר אורבך ש"הניסוי נכשל". הכוונה הייתה לניסוי של שילוב מפלגה ערבית בקואליציה. דבריו פתחו דיון ער סביב השאלה האם הניסוי נכשל או הצליח.

הצד הנכון של ההיסטוריה - התמיכה באוקראינה ובמערב, בעת הפלישה הרוסית. הנשיא הרצוג מינף את הביטוי הזה בנאומו בבונדסטאג, כשקרא לגרמניה להתייצב נגד איראן, בצד הנכון של ההיסטוריה.

הסכם קיסריה – ההסכם שהביא לריצה משותפת נוספת של סמוטריץ' וכן גביר, שנחתם בביתו של המתווך, נתניהו, בקיסריה.

הצהרת ירושלים – הצהרה משותפת של בידן ולפיד בביקורו בישראל של נשיא ארה"ב, המבטאת את מחויבותה של ארה"ב לביטחונה של ישראל.

הרוב הדומם – קהל היעד של בנט באיגרת מיוחדת שהפיץ לציבור במלאת שנה לממשלתו, שבה הציג את הישגיה ומולם את ההסתה נגדה ואת הפצת השקרים בידי מתנגדיה. הוא קרא לרוב הדומם להשמיע את קולו ולא להפקיר את השטח להסתה ולשקרים.

השגריר שלנו – הכינוי של שחקן ה-NBA הישראלי דני אבדיה, בכותרות מדורי הספורט.

התיק מת – נתניהו פוסק את פסק דינו.

ווזוזים – שם גנאי לאשכנזים, ששלמה גרוניך הוציא מהבוידעם לצד הצ'חצ'חים – שם הגנאי למזרחים.

זכאי חוק השבות – שם הכולל את יהודים העולים ארצה יחד עם מי שאינם מוכרים על פי ההלכה כיהודים, אך הם זכאים לעליה לארץ על פי חוק השבות, בזכות קשרי משפחה עם יהודים. הנושא עלה לכותרות סביב המחלוקת על ההגירה מאוקראינה; האם להתמקד רק בזכאי חוק השבות או לקלוט פליטים בלי לבדוק את זהותם הלאומית.

זכריה – שמו הפרטי של המחבל-הסלב זביידי, שברח מכלא גלבווע ונתפס בחלוף ימים אחדים. היה גיבור המ"מים. שעות אחדות לאחר בריחתו העלה טל פרידמן סרטון שבו הוא מחפש אחריו בקריאות "זכריה! זכריה! תחזור לארוחת החג!" וכו'. סרטון ויראלי רב תפוצה בישראל ובקרב הפלשתינאים.

חונטה ניא-נאצית – ההגדרה של הדיקטטור פוטין לממשלה הדמוקרטית של אוקראינה.

חוק החשמל – חוק המתיר לשר הפנים להסדיר חשמל לבתים שנבנו באופן בלתי חוקי, אם יעמדו בתנאים מסוימים. הוצג בידי האופוזיציה כהכשרת הפזורה הבדואית בנגב, אך האמת היא, שהוא תקף רק ביישובים מוסדרים.

חוקים צפון קוריאניים – כינוי של הבייזם נגד חוקים שנועדו לצמצם את עוצמתו של ראש הממשלה. הרי, כידוע, בצפון קוריאה יש הגבלת קדנציות על המנהיג העליון, והוא כפוף לחוק וכשמוגש נגדו כתב אישום הוא אינו יכול לכהן בתפקידו... ולשם גיוון לעתים מכנים את החוקים "איראניים" ו"סוריים".

חוק הנאשם – כינוי להצעת החוק על פיה לא תוטל הרכבת ממשלה על מי שהוגש נגדו כתב אישום על עבירה שהעונש עליה הוא שלוש שנים ומעלה.

חוק יו"ש – כינוי להארכת תקנות יהודה ושומרון, שנקבעו מיד לאחר מלחמת ששת הימים, המאפשרות מבחינה חוקית את המשילות הישראלית ואת קיום החוק באותם אזורים, חרף העובדה שלא חלה עליהם ריבונות ישראל. החוק הופל בידי האופוזיציה-למדינה ובטרם ייווצר כאוס שלטוני, החליט בנט לפזר את הכנסת.

חיי ערבים נחשבים – האשטאג של קמפיין רשת שנועד להעלות לסדר היום הציבורי את האלימות והרצח במגזר הערבי. הסיסמה לקוחה מקמפיין של האפרו-אמריקאים בארה"ב, נגד אלימות משטרתית כלפי שחורים, כולל רצח שחורים – "חיי שחורים נחשבים".

חיסון רביעי – החיסון הנוסף שפרץ לחיינו עם הגל החמישי, גל האומיקרון.

יגיע לכלא – האיום החמור של שר הבט"פ עומר בר לב על המחבל שנהרג בפיגוע בבאר שבע, בהלוויית אחת הנרצחות בפיגוע.

כאבי בטן – מירי רגב תיארה בפשטות את קוד ההפעלה של האופוזיציה למדינה: "אני אומרת חד וחלק - אנחנו כסיעה החלטנו שאנחנו אופוזיציה לוחמת והחלטנו להפיל את הממשלה, אז אין כאבי בטן על חיילים, על נשים מוכות או על מקרי אונס".

כאוס – תחושה בשיאו של גל האומיקרון, שאין יד מכוונת והבלבול גדול.

כוחות האופל – הגדרה מדויקת של לפיד לבן גביר ותומכיו.

כולם פה אשכנזים – מחמאה מפוקפקת של שלמה גרוניך לקהל בפסטיבל עין גב, בהתפרצות עדתית מכוערת, שהוסברה לאחר מכן כתוצאה של דמנציה שממנה סובל גרוניך. יש לציין, כמובן, שהקהל כלל את כל העדות.

כיתה ירוקה – מודל לצמצום הבידודים בבתי הספר.

כפות – כלי החפירה של המחבלים שנמלטו מכלא גלבווע. הפכו לסמל, ומפגינים פלשתינאים הצטיידו בכפות בהפגנותיהם.

כלה במגפים – סרטון ויראלי שכבש את הרשת והפך לשיחת היום – כלה שיכורה וכמעט מעורטלת אך נעולה במגפיים גבוהים, שהפריעה להופעה של עומר אדם בחתונה שלה.

כרמל – כינוי למערכת חורפית שלקראתה הייתה הפחדה מפני סופה אדירה, ובסופו של דבר הייתה כגשם דאשתקד.

כתב"מים – כלי טיס בלתי מאויישים. נתניהו איים על בנט שאם יקים את ממשלת השינוי יפעיל נגדו את כל הצבא שלו כולל הכתב"מים. אמר וקיים. הכתב"מים הם כנראה הבוטים שהובילו את מסעות ההסתה והשנאה נגד בנט ברשת.

לא ידעתי – תמצית עדותו של נתניהו בוועדת החקירה על אסון הר מירון.

להיטלר היה דם יהודי – דברי בלע של שר החוץ הרוסי לברוב, בהשתלחות אנטישמית בוטה, בשל תמיכת ישראל באוקראינה.

לימודי ליבה – הציפיה שהילדים החרדים ילמדו, לצד לימודי התורה, גם עברית ואנגלית, מתמטיקה, היסטוריה וטבע, לפחות ברמה בסיסית. הממשלה הובילה מהלכים לקידום לימודי הליבה, עם גיבוי תקציבי. נכונות חסידות בעלז להיכנס לתכנית, כמעט פירקה את יהדות התורה. כדי למנוע את הפילוג, נתניהו התחייב בפני יהדות התורה לממן מימון מלא את בתי הספר שלא ילמדו לימודי ליבה.

למרר להם את החיים – מדיניותו המוצהרת של נשיא צרפת מקרון כלפי סרבני החיסונים.

לקנות זמן – תיאור של בנט את מדיניותו בפרוץ זן האומיקרון; סגירת השמיים והגברת החיסונים.

מאבדים את המדינה – "אנחנו מאבדים את המדינה", אמר בנט בישיבת הממשלה, בהקשר של הפשיעה במגזר הערבי, כדי להצדיק צעדי חירום חריפים למלחמה בפשיעה.

מגרסה – השר אלעזר שטרן התרברב שכראש אכ"א שלח תלונות אנונימיות למגרסה ובכך גרס את מועמדותו ליו"ר הסוכנות היהודית.

מוות למחבלים – הגרסה המכובסת של האספסוף הבן-גבירי, ל"מוות לערבים". האספסוף מבין את הקריצה, בניגוד למתייפפים ואידייטיים שימושיים שמתפעלים מה"התמתנות" של בן גביר.

מועצת השורא – מועצת חכמי התורה של רע"ם, שעל פי החלטותיה פועלת רע"ם, ובשל ההרכב הקואליציוני הרעוע, גם קיומה של הקואליציה היה תלוי בהחלטותיה.

מחבל – ערבי, בלשונו של בן גביר (בעצמו מחבל שהורשע בחברות בארגון טרור).

מחדל – כל תקופה והמחדל שלה. המחדל של תשפ"ב הוא של השב"ס – בריחת ששת המחבלים מכלא גלבווע.

מחדל האקמו – המצב שבו בתי החולים הגיעו לסף מצוקת אי ספיקה במכשירי האקמו, בגל הקורונה הרביעי, גל הבלתי מחוסנים.

מטאפורה – ההסבר לדברי המשורר אמסלם על הבטחתו לשלוח את "הזאבים האלה" למכלאות, אחרי "שנחזור לשלטון".

מכלאות – המקום שאליו הבטיח דודי אמסלם לשלוח את "הזאבים האלה" – היועצים המשפטיים, "כשנחזור לשלטון".

מכת מנע – הייחוד של מבצע "עלות השחר" לעומת כל המבצעים הקודמים ברצועת עזה. הפעם הייתה זו מכת מנע מקדימה, ולא תגובה למטחי רקטות.

מלחמת עולם שלישית – הדיבור המאיים (והמופרז) על רקע הפלישה הרוסית לאוקראינה.

ממדים ללימודים – חוק המעניק סיוע בלימודים ללוחמים וחיילים בודדים לאחר שחרורם מצה"ל. עמד במוקד סערה עקב כוונת האופוזיציה להתנגד לו, מתוך התנגדות אוטומטית לכל החוקים הממשלתיים. בעקבות הביקורת המוצדקת על התנהלות האופוזיציה, היא הפיצה ספין, לפיו היא בעד החוק אם הסבסוד יהיה של מאה אחוז. בני גנץ הוריד אותם מן העץ עם "פשרה" של מימון ב-75% (ולא 66% כבחוק המקורי).

ממשלה חלופית – הניסיון שהוביל נתניהו וגורמים אחרים במערכת להקים ממשלת ימין ברגע האחרון לפני פיזור הכנסת.

ממשלת ימין על מלא – קוד מכובס לחלום הבלהות של ממשלת גוש בן-גביר.

ממשלת מעבר – הממשלה בראשות לפיד, מרגע התפזרות הכנסת ועד הקמת ממשלה חדשה אחרי הבחירות.

ממשות המנדטים – כינוי גנאי לממשלת בנט בקרב הביביסטים, הלועגים על כך שראש הממשלה עמד בראש מפלגה בת ששה מנדטים בלבד.

מנסור הבוס – שיבוש שמו של מנסור עבאס בפיו של צחי הנגבי, בניסיון להציג את ממשלת בנט ככפופה לרע"ם.

מסדרון הומניטרי – במלחמה בין רוסיה ואוקראינה, היו מספר פעמים הסכמים נקודתיים על מסדרון בשטח מסוים שהאש בו תופסק לזמן קצוב, כדי לאפשר לאזרחים להתפנות מהמקום.

מס עבאס – ביטוי מסית של נתניהו בדיונים על תקציב המדינה (אחרי 3.5 שנים ללא תקציב) תוך השתלחות בממשלה על כך שהיא כוללת את רע"ם, הסטארט-אפ הפוליטי של נתניהו להישרדות, אחרי שאיבד סופית את הרוב היהודי.

מרעול – יחידת מילואים מובחרת העוסקת באיתור בני אדם על פי ניתוח שטח. עלתה לכותרות השנה בלכידת הנמלטים מכלא גלבווע ובלכידת המחבלים שביצעו את הטבח באלעד. המילה מרעול היא מה שקרוי בטעות שביל עזים; היא שילוב של מְרַעָה ומְשַׁעוֹל.

נו נו נו – אתי כרייף: "מי אתם שתעשו לי נו נו נו? אתם אלוהי המוסר?!"

נכון הייתי טובה עד הסוף? – אחד הרגעים המביכים של השנה. עידית סילמן הוקלטה מתחננת על נפשה באוזני יריב לוין.

נרמוס אותם – הבטחתו של אמסלם למה שיעשה לחברי הקואליציה הנוכחית, אם אמסלם וחבריו יעלו לשלטון.

סגר שקט – כינוי למצב שבו רבים מאוד היו בבידוד, התחושה הייתה של סגר חלקי, אך בלי פיצוי כבסגר.

סיר לחץ – נוהל מעצר מחבלים, כשיש חשש של ירי לעבר כוחותינו במהלך הביצוע.

סירסור סוהרות – פרשה חמורה בכלא גלבווע, שבה שובצו סוהרות לתא של מחבל אסיר עולם, לבקשתו או דרישתו, והוא הטריד אותן מינית ואנס אחת מהן.

סתום את הפה – צרחה של רינה מצליח על בועז ביסמוט ב"אולפן שישי".

עד עוין – מעמד שעד המדינה שלמה פילבר כמעט זכה בו בעדותו במשפט נתניהו.

עולים הביתה – המבצע של משרד העליה והקליטה, נתיב והסוכנות היהודית לעליית יהודי אוקראינה לישראל.

עופי לי מהעיניים – התפרצות של בנט כלפי ח"כ אורית סטרוק, באחד העימותים האלימים בכנסת.

עלות השחר – מבצע מוצלח של צה"ל נגד הג'יהאד האסלאמי.

פאק הים (Fuck him) – איחוליו הלבביים של טראמפ לנתניהו, כיוון שבירך את ביידן על ניצחונו בבחירות.

פגסוס – רוגלה (תכנת ריגול) שפותחה בחברת הסייבר הישראלית NSO. שימוש בה בידי המשטרה למעקב אחרי האזרחים היא לב פרשת הריגול המשטרית שהניעה את אמות הסיפים, אך בסופו של דבר ההר הוליד עכבר.

פוליטיקה של זהויות – פוליטיקה שהדגש שלה הוא על הייחודיות של קבוצות בחברה, הצגת חלק מן הקבוצות כמדוכאות והדרישה לקדם אותן. נפוצה בקרב השמאל הפרוגרסיבי הרדיקלי בעולם. הועתקה לישראל בידי הימין הביביסטי, תוך חרחור מלחמת עדות גלוזית,

על מנת להיבנות מתחושות קיפוח ושנאה. הנשא הראשי של השיח בישראל הוא אבישי בן חיים. באיגרת לציבור הישראלי, יצא ראש הממשלה בנט נגד המגמה ההרסנית.

פורש – הכרזה של ועדת הכנסת, לבקשת ימינה, על ח"כ שיקלי, חודשים רבים לאחר שפרש בפועל מן הסיעה. ההגדרה המגבילה מאוד את אפשרויות הפעולה של שיקלי. בג"ץ איפשר את ביטול ההגדרה וההגבלות, אם שיקלי יפרוש מן הכנסת, וכך הוא אכן עשה.

פטורף – שיבוש של "מטורף", בפי בן דמותו של בנט ב"ארץ נהדרת", המגולם בידי ערן זרחוביץ'.

פי.סי.אר. - ראשי תיבות של Polymerase Chain Reaction ובעברית: תגובת שרשרת של פולימראז. הבדיקה, שמתבצעת באמצעות מטוש, רגישה ביותר, שמסוגלת לזהות אפילו כמויות זעירות של נגיף הקורונה.

פליטים – המלחמה באוקראינה הציפה את אירופה במיליוני פליטים.

צאצאיו של יגאל עמיר – בדיון בכנסת ביום השנה לרצח רבין עורר יאיר לפיד סערה כשאמר: "צאצאיו האידיאולוגיים של יגאל עמיר יושבים בכנסת".

צור ישראל – המבצע להעלאת יהודי אתיופיה.

צ'חצ'ח – שם גנאי למזרחים ששלמה גרוניך העלה באוב בהתפרצותו המוזרה בפסטיבל עין גב.

קודמי – שמו של נתניהו בפיו של בנט.

קשר מיני חברי – הסברה של השופטת (!) בדימוס אתי כרייף, ליחסי מין תמורת מינוי עם אפי נווה.

רוגלה – תכנת ריגול. עלתה לכותרות בעקבות השימוש המשטרתי ברוגלת פגסוס.

ריגול משטרתי – פרשה חמורה של שימוש המשטרה ברוגלה למעקב אחרי אזרחים, שעוררה סערה ציבורית חמורה ולאחר זמן קצר התבררה כפייק ניוז.

ריקוד על הדם – מה שעשו נתניהו בן-גביר ושות' בגל הפיגועים של מרץ.

ריקול – הסרה מהמדפים של מוצרים מסוימים. שטראוס נאלצה לעשות ריקול ענק של רבים ממוצריה, בשל חיידקי סלמונלה שהתגלו בכמה מהם.

שובר גלים – מבצע צה"ל וכוחות הביטחון לשבירת גל הטרור בחודש מרץ.

שונא ישראל – הגדרה עזת מצח של מירי רגב לח"כ רם בן-ברק; אח שכול, קצין בסיירת מטכ"ל, לוחם ומפקד במוסד והמשנה לראש המוסד.

שיחליפו מקצוע – הצעתו האמפתית של ליברמן למורי הדרך ולסוכני הנסיעות, לנוכח הדרישה לפצות אותם על נזקי הקורונה.

שר התורה – כינויו של הרב חיים קנייבסקי, מנהיג הציבור הליטאי, שהלך השנה לעולמו.

תאונה פוליטית – הגדרת ראש הממשלה בנט, בין השאר בנאומו בעצרת האו"ם, לנסיבות הקמת הממשלה. לטענתו, בדיעבד זו הממשלה הנכונה גם מלכתחילה.

תו ירוק חדש – התו הירוק סימן 2, למחוסני מנת דחף (בוסטר). נועד לאפשר המשך מדינה פתוחה תוך הגנה על המשתתפים בפעילויות באמצעות הפרדתם מבלתי מחוסנים. ובנוסף לכך עודדה אנשים, שלא עשו זאת קודם לכן, להתחסן.

תכשיט רומני – התייחסותו של נתניהו לתכשיט יקר ערך ששרה קיבלה כמתנה ממילצ'ן, ודרשה לשדרג אותו.

תליון (או מדליון) הנאמנות – מדליון של נאמנות לנתניהו – עגל הזהב של ביביסטים.

תתי אדם – כינוי מזכיר-תהליכים של יאיר גולן על המתנחלים בחומש.